

CONTRASTIVE LINGUISTICS
КОНТРАСТИВНА ЛІНГВІСТИКА

DOI: 10.32837/olj.v0i14.811

UDC 801.173:81'42(811.112.2.+811.161.2)

ЛІНГВОДИСКУРСИВНІ КОНТРАСТИ ПОЛІТИЧНОГО КРИТИСАЙЗИНГУ
(НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКА ПАРАЛЕЛЬ)

Ольга Варецька¹

Abstract

The paper covers lingua-discursive contrasts of political criticising in German and Ukrainian. Criticism in political discourse is characterized by appraisal, agonism, aggressiveness and persuasiveness. The subject of the study is the contemporary political discourse of Germany and Ukraine. The article identifies the linguistic discursive contrasts of political criticism in the contemporary political discourse of Germany and Ukraine. The paper determines the types, forms and functions of criticism in political discourse, analyzes the structure of critical evaluations and their semantic features, develops a hypothesis, linguistic material and stages of two-way comparative analysis through tertium comparationis, the basis of which is the idealized notion of "political criticism". Destructive criticism makes use of reproach, condemnation and defeat, which the addressee perceives as adverse. Constructive criticism, in turn, is characterized by discussion, examination and analysis, which are understood by the addressee as favourable. Political criticism is an important component of public communication, which in Germany and Ukraine has its linguistic and cultural traditions and depends on the mental and cultural characteristics of politicians, the motivational tendencies of, belonging to one of the parties in oppositional discourses "own / alien", "opposition / power", "new / old", "subordinate / leader", as well as the speaker's personal rhetorical competence, the degree of eloquence of his / her speech, etc.

KEYWORDS: lingua-discursive contrasts, political criticising, political discourse, evaluation, German, Ukrainian, tertium comparationis, critical rhetoric, eloquence.

1. Вступ.

Найважливішим інструментом професійної діяльності політика є його мовлення як засіб відстоювання і поширення своєї політичної позиції, переконання прихильників та опонентів та ін. Найвидатніші політики досягли своїх висот завдяки вмінню запевнювати й переконувати, вселяти впевненість у своїй правоті, викликати не тільки ентузіазм і довіру, але й привертати слухачів, насамперед виборців саме здібністю *критикувати і відповідати на критику*². Політична критика є зокрема засобом маніпулювання свідомістю опонента³, яке використовується особливо активно під час електоральної

¹ Ольга Варецька (Гридюшко) Національний університет "Одеська юридична академія", вул Академічна, 2, 65009, Одеса, Україна. Email: grydiushko.olga@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9256-6623>

² Морозов 1998, с.20

³ Каменская 2010, с. 13

боротьби, має на меті негативну (часто знищувальну) оцінку дій та якостей опонента й враховує наявність потенційних порушень поведінкових, художньо-естетичних, етичних норм з боку об'єкта критики⁴.

Об'єктом дослідження є сучасний політичний дискурс Німеччини й України. **Предметом аналізу** обрано лінгводискурсивні засоби політичного критисайзингу в межах німецько-української паралелі. **Мета** статті полягає у визначенні лінгводискурсивних контрастів політичної критики в сучасному політичному дискурсі Німеччини й України. Для досягнення поставленої мети вирішено наступні **завдання**: (1) проаналізовано передумови дослідження щодо видів, форм та функцій критики в публічному політичному дискурсі; (2) розроблено гіпотезу, мовний матеріал та етапи двобічного зіставного аналізу через *tertium comparationis*, основою якого є ідеалізоване позамовне поняття «політична критика»; (3) виокремлено концептуальні розбіжності поняття «політична критика» в німецькій та українській мовах; (4) визначено лінгводискурсивні контрасти політичного критисайзингу в межах німецько-української паралелі.

2. Передумови дослідження.

В політичному електоральному дискурсі критика набуває специфічних ознак, які фокусуються на персуазивній, оцінній, агональній та агресивній функціях. Перш за все, критика використовується як *персуазивний* засіб з метою запевняти, переконувати, умовляти, схилити, спонукати адресата до тих чи інших дій в умовах політичної боротьби, зокрема в електоральних перегонах⁵, під час яких політична дія супроводжується, регулюється, описується, критикується, контролюється, оцінюється за допомогою саме мови й знаходиться під її значним впливом⁶. У передвиборчий період виборці мають право і хочуть критично *оцінити* усі здібності потенційного кандидата в президенти або канцлери країни, перш за все того, який належить до протилежної сторони їх політичних інтересів, а також і свого фаворита, якому вони бажають віддати свій голос на основі повної довіри та збігу отриманих від нього меседжів с очікуваними. В першому випадку критичні оцінки протилежного кандидата набувають *агональних* рис завдяки створенню концептуальних бар'єрів між «своїми» та «чужими» як найбільш типових для електоральної боротьби⁷. При цьому критика суперника реалізується переважно в *агресивному* модусі і має на меті дискредитувати професійну і особистісну неспроможність суперника як кандидата на посаду, на яку він обирається⁸.

Текстова площина критичного дискурсу формується групою *письмових* типів текстів, які обов'язково містять *оцінку* і до яких належать епікриз, відгук, музична критика, рецензія, телевізійний коментар, ремарка, письмо читача або радіослухача, анотація на книгу та ін.⁹, а також *усних* текстів переважно публічного формату, до яких відносяться парламентські дебати¹⁰, телевізійні дебати кандидатів¹¹, виступи на

⁴ Гаврилова 2007, с.6

⁵ Смоленкова 2003, Харитонova 2017, Шейгал 2004

⁶ Grünert 1974, с.29

⁷ Scharathow 2007

⁸ Зайцева 2006

⁹ Rolf 1993, 221

¹⁰ Славова 2016, Schröter 2009

протестувальників мітингах, акціях, партійних з'їздах, політичні ток-шоу, у яких політики у дискредитаційній манері намагаються критикувати співрозмовників, принижувати і звинувачують один одного¹².

За змістом критика є *розгорнутою* вказівкою на недолік/недоліки й має ґрунтовний, глибокий, повний, вичерпний, широкий, розширений характер¹³. Така критика реалізується у формі (1) обговорення, (2) розбору помилок, (3) аналізу і має *конструктивний* характер. Таки різновиди види критики, як *звинувачення* (покладання *вини* за виявлені недоліки), *невдоволення* (емоційне вираження негативних почуттів у зв'язку із виявленими недоліками), *претензія* (критика із вимогами), *заперечення* (негативна реакція на те, що сказав співрозмовник, реалізується у м'якій формі *незгоди* або різкій формі *протесту* проти змісту сказаного), мають як правило *деструктивний* характер і спрямовані не на оцінку дій, а на особистість людини. За *формою* критика розрізняється на пряму/непряму, розгорнуту/коротку, загального плану/конкретну, відкриту, експліцитну/приховану, імпліцитну, підтримуючу/розгромну, деструктивну/конструктивну, мотивуючу/заперечувальну та ін.¹⁴.

3. Гіпотеза, мовний матеріал та етапи зіставного дослідження.

Висуваємо *гіпотезу*, що лінгводискурсивні засоби вираження критики залежать, з одного боку, від індивідуальних характеристик політика-мовця (вік, гендер, соціальний статус, рівень освіти, емоційний стан, риторична компетентність та ін.), з іншого боку, вони мають свою етноспецифіку й обумовлені лінгвокультурними традиціями політичної критики в публічному дискурсі Німеччини й України.

Для перевірки висунутого припущення було сформовано *загальний корпус мовного матеріалу* дослідження, що складається із відеозаписів різножанрових політичних виступів німецькомовних (А. Merkel, М. Schulz, К. Kühnert, А. Kramp-Karrenbauer, А. Weidel, А. Gauland, Н. Seehofer, F. Merz та ін.) й українських (О. Ляшко, Р. Коцаба, О. Кучеренко, В. Цибулько, Н. Шуфрич, В. Зеленський, П. Порошенко, І. Фаріон, Н. Савченко та ін.) політиків загальним обсягом по 5 годин для кожної мовної групи. Завдяки ідентифікаційному експерименту із наведеного корпусу було виокремлено методом суцільної вибірки *критичні дискурс-фрагменти* по 500 одиниць для німецької та української мов. У цих фрагментах було ідентифіковано 680 мовленнєвосупровідних жестів, які акцентують критичне висловлювання, і мають різні форми: (1) жести правої або лівої руки із конфігурацією кисті у вигляді кулака, вказівного пальця, широко відкритої долоні, (2) кивки голови, (3) рухи тіла.

Інструментальна обробка відео-уривків загальним обсягом звучання 100 хвилин була виконана у програмному пакеті відеосигналу Sound Forge 9.0. Екстрагована з відеоряду звукова стрічка була оброблена у програмі PRAAT 5.04.43¹⁵. Анотацію

¹¹ Maurer 2007

¹² Кондратенко 2019

¹³ Rolf 1993

¹⁴ Fries 1991, Girth 2002

¹⁵ Boersma, P., Weenink, D. Praat: doing phonetics by computer.

мовленневосупровідних жестів у критичному дискурс-фрагменті було виконано за допомогою програмних пакетів ELAN¹⁶ та ANVIL¹⁷.

Мовною специфікою українського політичного передвиборчого дискурсу є його українсько-російська двомовність, яка враховується у зіставленні засобів вираження критики в німецькому політичному дискурсі. Така неконгруентність мов vs. лінгвостільнот робить необхідність проведення двобічного зіставлення та моделювання відповідного *tertium comparationis*¹⁸. За основу порівняння обрано ідеалізоване позамовне поняття *політична критика*, яке надалі зіставляється за чотирма параметрами: (1) семантичним (глибинна структура критичного висловлювання), (2) вербальним (лексико-синтаксичні засоби вираження критики), (3) паравербальним (просодичні та кінетичні засоби оформлення критичного фрагменту) та (4) дискурсивним (стратегії і тактики критики).

На *першому* етапі зіставлення визначаємо параметр порівняння умов політичної критики на *семантичному* рівні. Цей параметр пов'язано із *глибинною структурою критичного висловлювання*, яка експлікується наступною парафразою: Суб'єкт X <критикує> об'єкт Y за дію P, вказуючи при цьому на недоліки Z об'єкта Y і/або його дій P. Диференціатор [вказівка на недоліки Z об'єкта Y і/або його дій P] відрізняє критику від осуду. На *другому* етапі зіставлення визначається параметр порівняння засобів вираження політичної критики на *вербальному* рівні, а саме лексико-синтаксичних засобів з урахуванням таких критеріїв, як «експліцитний/імпліцитний», «прямий/непрямий». *Третій* етап зіставлення пов'язаний із встановленням параметру порівняння політичної критики на *паравербальному* рівні з розподілом на просодичні та кінетичні засоби оформлення критичного мовлення в усних політичних промовах сучасних німецьких та українських політиків. На *четвертому* етапі зіставлення встановлюється параметр порівняння на *дискурсивному* рівні, а саме визначення збігів та розбіжностей (контрастів) у стратегіях і тактиках критики в політичному дискурсі Німеччини та України. Цей параметр пов'язаний із розподілом стратегій критики на конструктивний і деструктивний типи. Стратегія деструктивної критики реалізується тактиками критики-докору, критики-засудження та критики розгрому, що сприймається адресатом як *несприятлива* критика; стратегія конструктивної критики вирішується завдяки тактикам критики-обговорення, критики-розбору та критики-аналізу, які створюють у адресата критики *сприятливе* враження.

4. Результати.

Лінгводискурсивні засоби критичного стратегування в політичному дискурсі Німеччини й України характеризуються, перш за все, розбіжностями у концептуальному статусі критики. Так, в німецькій мові поняття «Kritik» само по собі не має такої негативної конотації, як у російській і українській мовах, оскільки критика розрізняється як компетентне оцінювання (нім. [*fachmännisch*] *prüfende Beurteilung und deren Äußerung in entsprechenden Worten*) й визначення недоліків та їх аналіз (нім. *das Kritisieren, Beanstanden, Bemängeln*)¹⁹ і є важливим компонентом публічної риторики в політичному й

¹⁶ ELAN – linguistic annotator. Language archiving technology portal [computer software].

¹⁷ Kipp, M. Anvil, DFKI, German Research Center for Artificial Intelligence.

¹⁸ Lehmann 2005

¹⁹ Kritik, die [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Kritik>

науковому видах дискурсу²⁰. Атрибутивне наповнення німецького концепту «Kritik» розташовується від позитивної вмотивованої (*konstruktiv*/конструктивна, *berechtigt*/справедлива, *handfest*/обгрунтована, *helfend*/добррозичлива, *hilfreich*, *nützlich*/корисна, *sachlich*/по суті) через нейтральну, слабку (*maßvoll*/помірна, *unsachlich*/не по суті, *lau*/беззуба, слабка, *zahn*/боязка) до негативно вмотивованої (*destruktiv*/деструктивна, *kleinlich*/дрібна, нікчемна, *herablassend*/принизлива *vernichtend*, *ätzend*/знищувальна, їдка) критики. Критика може розрізнятися за ступенем (*scharf*, *harsch*, *heftig*/гостра, *hart*/різка, сурова) та обсягом (*breit*/широка, критикується багатьма (людьми), *breit gefächert*/широка, критикують багато (речей)). Диференційним маркером конструктивної критики є наявність в критичному коментарі будь-яких пропозицій щодо поліпшення (нім. *Verbesserungsvorschläge*).

У німецькому політичному дискурсі перевага віддається саме позитивно вмотивованій формі критики, яка належить до впливового арсеналу політика, здатного фахово критикувати, приймати критику й відповідати на неї (*Seit Union und SPD vorigen Freitag ihre Eckpunkte für den Klimaschutz präsentiert haben, stehen die Pläne in der Kritik. Zunächst von Wissenschaftlern und Umweltschützern, im Bundestag dann durch die komplette Opposition. – Diese Kritik, sagt Brinkhaus, «nehmen wir sehr ernst»*)/З тих пір як у минулу п'ятницю ХДС та СДПГ представили свої ключові моменти щодо захисту клімату, ці плани зазнали критики. Спочатку вченими та екологами, потім у Бундестазі усією опозицією. – Ми ставимось до цієї критики дуже серйозно, – каже Брінкгаус)²¹. При цьому особисте (позитивне/негативне) ставлення до дій опонента відокремлюється від його особистості.

Так, Кевін Кюнерт, лідер молодого крила *Jusos SPD*, висловлює фундаментальну критику стилю керівництва Ангели Меркель як канцлерки, при цьому він проводить межу між її позитивними особистісними рисами й негативною оцінкою її політичного стилю («Sicher eine nette Frau, aber *ihre Politik ist «Gift»*)/ «Звичайно, приємна жінка, але її політика – «отрута»)²². Як правило, критику, так і відповідь на неї німецькі політики підтверджують конкретними аргументами і фактами (цифри, дані, посилання на статистику та ін.). Також, незважаючи на свої політичні симпатії, газети і журнали Німеччини завжди мають змогу піддавати жорсткій критиці партії, які вони підтримують²³.

Німецькі політики у неформальному спілкуванні для підкреслення сильного критичного ставлення до об'єкта критики та його дій використовують етноспецифічний вигук *hä*, який попереджає реакцію-оцінку тих дій опонента, які не подобаються суб'єкту критики, але й тоді, коли опонент говорить абсолютно безглузді та нелогічні речі²⁴. У комбінації з питальною інтонацією та відповідним поглядом вигук *hääää??* відбиває конотацію *сильного (негативного) подиву*, який доповнює паравербальний портрет негативної критичної оцінки (Angela Dorn, Parlamentarische Geschäftsführerin der Grünen in Wiesbaden: *Und nach wenigen Monaten hat die eine Freundin gesagt: «Angela, es ist so weit.»*

²⁰ Franz 2000, 235

²¹ Im Ernst"?

²² Merkel-Schelte von Kühnert: „Sicher eine nette Frau“ – aber ihre Politik ist „Gift“

²³ Белинский 2015, 52

²⁴ Hä? Über die Weltkarriere eines Wörtchens.

– *Und ich so: «Hü, was ist so weit?» – «Ja, du hast dich verändert.» Und ich hab sie angeschaut mit riesen Augen, mein Mund ist richtig aufgeklappt und ich so: «Wie, was meinst du?»*)²⁵.

В українській мові поняття «критика» пов'язується із значенням «розгляд і оцінка когось, чогось із метою виявлення та усунення вад, хиб» і має додаткове розмовне значення «негативне судження про щось». Атрибутивне наповнення українського концепту «критика» розташовується від «позитивної» корисної (*доброзичлива, ділова, конструктивна, аргументована, здорова, підбадьорлива, справедлива, неупереджена*) через нейтральну (*помірна, слабка, боязка*) до «негативної» (*гостра, уїдлива, дошкульна, нищівна, розгромна, вбивча*) критики²⁶. Серед синонімів до дієслова “критикувати” в українській мові виділяємо такі як *коментувати, судити, аналізувати, докоряти, дорікати, розносити, засуджувати, розпушувати, проробляти*, більшість яких увиразнюють несприятливий вид критики.

Саме критика у формі негативного судження є найактивнішою семантикою критичного висловлювання в українському політичному дискурсі, якій, на відміну від німецького, орієнтований не на помилку в діях опонента, а на негативну оцінку його особистості. Відмінною рисою українського критичного стратегування є активне використання українськими політиками пейоративів (напр., «скотиняка», «подонок», «підстилка», «покидьок»), жаргону (напр., «ширки», «компашка») та прецедентних цитат із кінострічок («дірку від бублика він отримає, а не владу»), які важко уявити собі в німецькому публічному політичному спілкуванні у критичній площині²⁷.

Також на відміну від німецьких політиків, які прямо звертаються до об'єкта критики і називають його, українські політики частіше використовують займенники «їх», «вони», «воно», щоб відокремити себе від суб'єкта критики, наприклад, звернення Ірини Фаріон до Володимира Зеленського під час ток-шоу «На межі вибору» (“А ви можете перекласти, що **воно** верзло? Ви можете перекласти? Sorry, I don't understand, що **воно** верзло? **Воно** в українській державі живе, **воно** вивчило державну мову? Його за грати треба садити вже сьогодні, не допускаючи до другого туру. **Воно** гвалтує мову на очах у всієї країни. **Воно** гвалтує тих, хто сьогодні захищають нас там, на нульовій позиції. Ми завдяки тим солдатам тут сидимо в залі. А **воно** блює до мене мовою ...»)²⁸. Що стосується критичного дискурсу в українських ЗМІ, то ступінь критики тих чи інших політиків/політичних сил українськими медіа має більшою мірою викривний характер і виконує так звану роль «політичних кілерів»²⁹.

5. Дискусія та висновки.

Виконаний зіставний аналіз політичного критисайзінгу в межах концептуальної німецько-української паралелі дав змогу визначити наступні лінгводискурсивні контрасти. В німецькій мові відсутнє поняття «здорова критика», яке є спільним для української та російської мов і ґрунтується на семі ЗДОРОВ'Я. Поняттю «здорова

²⁵ Rhetorik der Macht: Wie wird man (als) Politiker?

²⁶ Сучасний тлумачний словник української мови 2006

²⁷ Гридюшко 2019, 290

²⁸ Ірина Фаріон рознесла в мотлох Руцкагаварящего Зеленського

²⁹ VoxCheck: політичне кілерство за грантові гроші

критика» в німецькій мові відповідає поняття «*berechtigte Kritik*», яке має значення «справедлива критика» і визначається семою РЕЧТ/ПРАВО. До речі, ознака «здоровий» в німецькій мові використовується лише в якості метафори «*gesundes Misstrauen*/здорова недовіра», яке пов'язується із перевагою контролю над довірою. В свою чергу, в українській мові контрастним є позначення «уїдливої, їдкої, що зачіпає за живе» критики за допомогою ознаки «дошкульна», яка викликає, спричиняє *фізичний біль*, діє сильно, вражає глибоко і співвідноситься із семами СКУЛА «нарив, болячка», або ШКУЛА «вилиця». Визначені контрасти працюють на користь теорії *кордоцентризму* українців (Г. Сковорода, П. Юркевич та ін.), для яких «серце» (емоції, почуття) є органом самопізнання, що зумовлює домінування емоційності над раціональністю.

Загальний висновок свідчить про те, що критика є важливою складовою публічного політичного спілкування, яке в Німеччині і Україні має свої лінгвокультурні традиції і залежить від ментально-культурних особливостей політиків, мотиваційних настанов критичної риторики, приналежності до однієї із сторін в опозитивних дискурсах «свій/чужий», «опозиція/влада», «новий/старий», «підлеглий/лідер», а також особистісної риторичної компетенції мовця, ступеня елоквентності його/її промови та ін.

BIBLIOGRAPHY

Белинский А. В. Политические партии Германии в начале 21 века: между традицией и модернизацией / А. В. Белинский // Политическая наука: Научн. журн. / РАН. ИНИОН. Центр социал. науч.-информ. исслед. отд. полит. науки; Росс. асоц. полит. науки; Ред. кол.: Мелешкина Е.Ю., гл. ред., и др. М., 2015. № 1: Партии в соревновательных и несоревновательных политических системах / Ред.-сост. номера Коргунок Ю.Г., Толпыгина О.А. С. 48–59.

Гаврилова Н. В. Лингвокультурный концепт “КРИТИКА” и его функционирование в педагогическом дискурсе: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Гаврилова Наталья Викторовна. Волгоград, 2007. 263 с.

Гридюшко О. О. Дискурсивні стратегії критики в електоральному дискурсі Німеччини й України (контрастивний аспект) / О. О. Гридюшко // Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць / [гол. ред. Т. Ю. Ковалевська]; Вип. 26. У 2-х томах. Т. 2. Одеса: “ПолиПринт”, 2019. С. 285–295.

Зайцева Е. Л. Выражение отрицательной оценки в политическом дискурсе (опыт сравнительно-сопоставительного исследования российских и французских печатных средств массовой информации): дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Е. Л. Зайцева. – Чебоксары, 2006. – 195 с.

Каменская Т. Г. Критика в социально-политической сфере / Т. Г. Каменская // Наукові праці. Соціологія. 2010. Вип. 133. Том 146. С. 11–13.

Кондратенко Н. В. Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів : монографія / Наталія Кондратенко та ін. – Одеса : Астропринт, 2019. – 236 с.

Морозов В.П. Искусство и наука общения: Невербальная коммуникация / РАН. Ин– общ. ред. В.И. Медведева. М.: Ин–т психологии РАН, 1998. 163 с.

Славова Л.Л. Жанровая стратификация политических дискурсивных практик в разных языковых континуумах // <http://research-journal.org>: Международный научно-исследовательский журнал. — 2016. DOI: 10.18454/IRJ.2016.45.006. – ISSN 2227-6017.

Смоленкова, В. В. Методы американской риторической критики / В.В. Смоленкова // Современная политическая лингвистика: материалы междунар. научно-практ. конф. Екатеринбург, октябрь 2003 г. Уральский гос. пед ун-т. - Екатеринбург, 2003. – С. 144 – 145.

Сучасний глумачний словник української мови: 65 000 слів / За заг. ред.д. філол.наук, проф. В.В.Дубчинського. Х.: ВД «ШКОЛА», 2006. 1008 с.

Харитоновна Д. Д. Засоби реалізації персуазивного впливу у політичному дискурсі (на матеріалі передвиборчих програм П. О. Порошенка, Ю. В. Тимошенко, В. Ф. Януковича). Science and Education. A New Dimension. Philology, V (29), Issue 116. – Budapest, 2017. С. 30–33.

Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е. И. Шейгал. – М.: Гнозис, 2004. – 324 с.

Boersma, P., Weenink, D. Praat: doing phonetics by computer [Computer program]. Version 5.4.08. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.praat.org/>

- Franz, B. *Öffentlichkeitsrhetorik : massenmedialer Diskurs und Bedeutungswahl* / Barbara Franz. – Wiesbaden, Dt. Univ.-Verl., 2000. – 294 S.
- Fries, N. *Bewertung. Linguistische und Konzeptuelle Aspekte des Phänomens* / Norbert Fries // *Sprache und Pragmatik*. – Lund: Veröffentlichung des Lunder Projektes, 1991. – № 23. – С. 1–31.
- Girnth, H. *Sprache und Sprachverwendung in der Politik. Eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich-politischer Kommunikation* / Haiko Girnth. – Berlin: De Gruyter, 2002. – 172 S.
- Grünert, H. *Sprache und Politik. Untersuchungen zum Sprachgebrauch der „Paulskirche“* / Horst Grünert. – Berlin: de Gruyter, 1974. – 356 S.
- Hä? Über die Weltkarriere eines Wörtchens. [Elektronний ресурс]. – Режим доступу: <https://sz-magazin.sueddeutsche.de/sprache/hae-82912>
- Kipp, M. Anvil, DFKI, German Research Center for Artificial Intelligence. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.anvil-software.de/>
- Kritik, die [Elektronний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Kritik>
- Lehmann Ch. *Zum Tertium comparationis im typologischen Sprachvergleich* / Christian Lehmann // *Beiträge zum romanisch-deutschen und innerromanischen Sprachvergleich*. – Bonn : Romanistischer Verlag, 2005. – Bd. 1. – S. 157-168.
- Maurer, M. *Schröder gegen Merkel : Wahrnehmung und Wirkung des TV-Duells 2005 im Ost-West-Vergleich* / Marcus Maurer. – Wiesbaden : VS Verlag für Sozialwissenschaften / GWV Fachverlage GmbH, 2007. – 258 S.
- Nijmegen: Max Planck Institute for Psycholinguistics, ELAN – linguistic annotator. Language archiving technology portal [computer software]. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.latmpi.eu/tools/elan/>
- Rhetorik der Macht: Wie wird man (als) Politiker? [Elektronний ресурс]. – Режим доступу: https://www.deutschlandfunkkultur.de/rhetorik-der-macht-wie-wird-man-als-politiker.976.de.html?dram:article_id=324605
- Rolf, E. *Die Funktionen der Gebrauchstextsorten* / Eckard Rolf. – Berlin : der Gruyter, 1993. – 339 S.
- Scharathow, W. *Diskurs, Macht, Fremdheit : gesellschaftliche Polarisierungstendenzen und die mediale Konstruktion von «Fremdheit» ; die niederländische Debatte nach dem Mord an Theo van Gogh* / Wiebke Scharathow. – Oldenburg : BIS-Verl. der Carl-von-Ossietzky-Univ. Oldenburg, 2007. – 262 S.
- Schröter, M. *Vom politischen Gebrauch der Sprache : Wort, Text, Diskurs ; eine Einführung* / Melani Schröter. – Frankfurt am Main [u.a.], Lang, 2009. – 144 S.
- VoxCheck: політичне кілерство за грантові гроші [Elektronний ресурс]. – Режим доступу: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/krulko/5bb49224db6f0/>

REFERENCES

- Franz, B. (2000). *Öffentlichkeitsrhetorik : massenmedialer Diskurs und Bedeutungswahl* / Barbara Franz. – Wiesbaden, Dt. Univ.-Verl., 2000. – 294 S.
- Fries, N. (1991). *Bewertung. Linguistische und Konzeptuelle Aspekte des Phänomens* / Norbert Fries // *Sprache und Pragmatik*. – Lund: Veröffentlichung des Lunder Projektes, 1991. – № 23. – С. 1–31.
- Girnth, H. (2002). *Sprache und Sprachverwendung in der Politik. Eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich-politischer Kommunikation* / Haiko Girnth. – Berlin: De Gruyter, 2002. – 172 S.
- Grünert, H. (1974). *Sprache und Politik. Untersuchungen zum Sprachgebrauch der «Paulskirche»* / Horst Grünert. – Berlin: de Gruyter, 1974. – 356 S.
- Kharitonova, D. D. (2017) *Means of realization of persuasive influence in political discourse (on the material of the election programs P.O. Poroshenko, Yu.V. Tymoshenko, V.F. Yanukovych)* [Zasobi realizatsiï persuazivnogo vplivu u politichnomu diskursi (na materiali peredviborchikh program P. O. Poroshenka, Iu. V. Timoshenko, V. F. Ianukovicha)]. *Science and Education. A New Dimension. Philology*, V (29), Issue 116, Budapest, pp. 30–33.
- Kondratenko, N. V. (2019) *Linguopragmatics of political discourse: the typology of speech genres* [Lingvopragmatika politichnogo diskursu: tipologiiia movlennievikh zhanriv : monografiia / Nataliia Kondratenko ta in.] – Odesa : Astroprint, 2019. – 236 p.
- Maurer, M. (2007). *Schröder gegen Merkel : Wahrnehmung und Wirkung des TV-Duells 2005 im Ost-West-Vergleich* / Marcus Maurer. – Wiesbaden : VS Verlag für Sozialwissenschaften / GWV Fachverlage GmbH, 2007. – 258 S.
- Rolf, E. (1993). *Die Funktionen der Gebrauchstextsorten* / Eckard Rolf. – Berlin : der Gruyter, 1993. – 339 S.
- Scharathow, W. (2007). *Diskurs, Macht, Fremdheit : gesellschaftliche Polarisierungstendenzen und die mediale Konstruktion von «Fremdheit» ; die niederländische Debatte nach dem Mord an Theo van Gogh* / Wiebke Scharathow. – Oldenburg : BIS-Verl. der Carl-von-Ossietzky-Univ. Oldenburg, 2007. – 262 S.
- Schröter, M. *Vom politischen Gebrauch der Sprache : Wort, Text, Diskurs ; eine Einführung* / Melani Schröter. – Frankfurt am Main [u.a.], Lang, 2009. – 144 S.

Sheigal, E. I. (2004). *Semiotics of political discourse* [Semiotika politicheskogo diskursa], M.: Gnozis, 2004, 324 p.

Slavova, L.L. (2016). *Genre stratification of political discursive practices in different language continua* [Zhanrovaia stratifikatsiia politicheskikh diskursivnykh praktik v raznykh iazykovykh kontinuumakh] // <http://research-journal.org>; Mezhdunarodnyi nauchno-issledovatel'skii zhurnal. — 2016. DOI: 10.18454/IRJ.2016.45.006. – ISSN 2227-6017.

Smolenkova, V. V. (2003). *Methods of American rhetorical criticism* [Metody amerikanskoi ritoricheskoi kritiki], *Sovremennaiia politicheskaiia lingvistika: materialy mezhdunar. nauchno-prakt. konf. Ekaterinburg, oktiabr 2003 g. Uralskii gos. ped un-t.*, pp. 144 – 145.

Zaitseva, E. L. (2006). *The expression of negative evaluation in the political discourse (the experience of comparative research of Russian and French print media)* [Vyrazhenie otritsatelnoi otsenki v politicheskom diskurse (opyt sravnitel'no-sopostavitelnogo issledovaniia rossiiskikh i frantsuzskikh pechatnykh sredstv massovoi informatsii)]: diss. ... kand. filol. Nauk., Cheboksary, 195 p.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

1. «Im Ernst»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sueddeutsche.de/politik/cdu-spd-klimaprogramm-opposition-kritik-1.4617808>

2. Merkel-Schelte von Kühnert: „Sicher eine nette Frau» – aber ihre Politik ist „Gift» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.merkur.de/politik/kevin-kuehnert-attackiert-angela-merkel-ihre-politik-ist-gift-zr-10909233.html>

3. Ірина Фаріон рознесла в мотлох Рущкагаварящего Зеленського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=7vfJ3VChOYQ&frags=pl%2Cwn>

ЛІНГВОДИСКУРСИВНІ КОНТРАСТИ ПОЛІТИЧНОГО КРИТИСАЙЗИНГУ (НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКА ПАРАЛЕЛЬ)

Ольга Варецька

Анотація.

Статтю присвячено визначенню дискурсивних стратегій лінгводискурсивних контрастів політичного критисайзингу в межах німецько-української мовної паралелі. Об'єктом дослідження є сучасний політичний дискурс Німеччини й України. Предметом аналізу обрано лінгводискурсивні засоби політичного критисайзингу в німецькій і українській мовах. У статті визначено лінгводискурсивні контрасти політичної критичної оцінки в сучасному політичному дискурсі Німеччини й України. Для досягнення поставленої мети проаналізовано передумови дослідження щодо видів, форм та функцій критики в публічному політичному дискурсі; розроблено гіпотезу, мовний матеріал та етапи двобічного зіставного аналізу через *tertium comparationis*, основою якого є ідеалізоване позамовне поняття «політична критика»; виокремлено концептуальні розбіжності поняття «політична критика» в німецькій та українській мовах; визначено лінгводискурсивні контрасти політичного критисайзингу в умовах німецько-українського зіставлення. Політична критика є важливою складовою публічного спілкування, яке в Німеччині і Україні має свої лінгвокультурні традиції і залежить від ментально-культурних особливостей політиків, мотиваційних настанов критичної риторики, приналежності до однієї із сторін в опозитивних дискурсах «свій/чужий», «опозиція/влада», «новий/старий», «підлеглий/лідер», а також особистісної риторичної компетенції мовця, ступеня elokventності його/її промови та ін.

Ключові слова: лінгводискурсивні контрасти, політичний критисайзинг, політичний дискурс, оцінка, німецький, український, *tertium comparationis*, критична риторика, elokventність.

Received 27 October 2019

Reviewed 17 November 2019

Similarity index by UnichекTM: 26.9 %